

PRESSMEDDELANDE från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

ÅRSRAPPORT 2008: MÅNGTYDIG BILD AV STIMULANTIA

Trenderna för amfetamin och ecstasy är stabila, men kokainanvändningen fortsätter öka

(6 november 2008, LISSABON **FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE KL. 10.00 MET**) Stimulantia — bland annat amfetaminer, ecstasy och kokain — är i dag den näst mest använda typen av narkotika i Europa efter cannabis. Men inom gruppen visar data en mycket mångtydig bild när det gäller prevalens, trender och marknadsutveckling. Detta hävdar EU:s narkotikacentrum (**ECNN**), som i dag i Bryssel presenterar sin **Årsrapport 2008: situationen på narkotikaområdet i Europa**.

Ungefär 12 miljoner européer (i åldrarna 15–64) har prövat kokain någon gång i livet, medan omkring 11 miljoner har prövat amfetaminer och omkring 9,5 miljoner ecstasy. De senaste europeiska uppgifterna bekräftar rapporterna om en stabil eller till och med nedåtgående trend för användningen av amfetaminer och ecstasy men pekar på en fortsatt ökning av kokainanvändningen, om än i ett fåtal länder. I dag presenteras även den nya bilden av Europas "uppdelade marknad" för illegala stimulerande droger (se karta i kapitel 4).

Amfetaminer och ecstasy: läget är stabilt

Omkring 2 miljoner unga européer (i åldrarna 15–34) har prövat amfetaminer under det senaste året och omkring 2,5 miljoner har prövat ecstasy. Dagens rapport visar stabila till nedåtgående trender sedan 2003 för amfetaminanvändning under det senaste året (figur GPS-8, i och figur GPS-23, i, ii). I genomsnitt 1,3 procent av de unga vuxna rapporterar årlig användning. Också ecstasyanvändningen under det senaste året har hållit sig stabil under de senaste fem åren, även om små minskningar och ökningarna har rapporterats. I genomsnitt 1,8 procent av unga vuxna rapporterade att de hade använt ecstasy under det senaste året. I denna genomsnittliga andel ligger dock en betydande variation mellan länderna. Skolenkätdata från **Tjeckien, Spanien, Sverige** och **Storbritannien** visar likaledes ett stabilt läge eller en nedgång bland 15–16-åringarna när det gäller användningen av såväl amfetaminer som ecstasy (tabell EYE-3).

Kokainanvändningen fortsätter öka

Omkring 3,5 miljoner unga européer (i åldrarna 15–34) har använt kokain under det senaste året, och omkring 1,5 miljoner har använt det under den senaste månaden. Sju länder rapporterar en uppåtgående trend för användning under det senaste året enligt nyligen genomförda enkäter (2005–07) (figur 5, kapitel 5, figur GPS-14, i). I länder med hög prevalens, som **Danmark, Spanien, Irland, Italien** och **Storbritannien**, varierade tolv månadersprevalensen för unga vuxna mellan cirka 3 och 5,5 procent. Även efterfrågan på behandling för kokainproblem fortsätter att öka. Mellan 2002 och 2006 ökade antalet fall i Europa med nya klienter som sökte sådan behandling från cirka 13 000 till nästan 30 000 (figur TDI-1, ii). Ungefär 500 kokainrelaterade dödsfall registrerades av **ECNN** 2006. (Se data för beslag nedan.)

Europas uppdelade marknad för stimulantia: en helhetsstrategi krävs

Kokain dominerar nu marknaden för illegala stimulantia i Väst- och Sydeuropa, medan användningen och tillgången på andra håll generellt är låga. I de flesta nordliga, centrala och östliga medlemsstater, särskilt i de länder som har anslutit sig till EU sedan 2004, har amfetaminer fortfarande ett starkt fäste som den vanligaste stimulerande drogen (se karta i kapitel 4). Användningen av metamfetamin — en drog som orsakar betydande

problem utanför Europa — är inom **EU** fortfarande begränsad till **Tjeckien** och **Slovakien**, men tillgång eller användning rapporteras sporadiskt från andra länder.

Eftersom såväl de miljöer där drogerna används som de skäl som anges för att använda dem är likartade kan kokain och amfetaminer i viss mån betraktas som "konkurrerande produkter" på den europeiska marknaden för illegala droger. "Samspelet mellan olika droger med samma lockelse för användaren är fortfarande ett viktigt område att studera", säger **ECNN:s ordförande Marcel Reimen**. "Dagens bild av en uppdelad marknad tyder på att vi måste välja en helhetsstrategi för stimulantia i stället för att fokusera på enskilda substanser. Det finns en potentiell risk för att framgångar när det gäller att minska tillgången på en drog bara leder till att användarna byter till en annan."

Också i dagens rapport ...

CANNABIS: "Starkare signaler" på att populariteten kan vara på nedåtgående

Nästan en fjärdedel av alla européer, eller omkring 71 miljoner (i åldrarna 15–64), har provat cannabis någon gång i livet, och omkring 7 procent (23 miljoner) har använt det under det senaste året — vilket innebär att cannabis fortfarande är den mest använda illegala drogen i Europa. Men enligt **ECNN** finns det på vissa viktiga marknader nu "starkare signaler" på att cannabis håller på att bli mindre populärt, vilket stärker den analys som presenterades i årsrapporten 2007.

Omkring 17,5 miljoner unga européer (i åldrarna 15–34 år) bedöms ha använt cannabis under föregående år. De senaste nationella enkätdata för cannabisanvändningen under föregående år i denna åldersgrupp visar en stabilisering eller nedgång i de flesta rapporterade länder (figur 4, kapitel 3, figur GPS-4, i). I genomsnitt använde 13 procent av de unga européerna cannabis under föregående år. Även livstidsprevalensen och andelen storkonsumenter bland 15-åriga skolelever verkar ligga stabilt eller minska i de flesta **EU**-länder (HBCS-undersökningar*, figurerna EYE-4 och EYE-5). I **Storbritannien**, ett land som tidigare utmärkte sig för sin höga nivå av cannabisanvändning, märks en tydlig nedåtgående trend i enkäter bland den vuxna befolkningen, särskilt i de yngre åldersgrupperna (figur GPS-10).

"Trenderna för antalet regelbundna användare och intensivanvändare av cannabis kan dock förändras oberoende av cannabisprevalensen för hela befolkningen", säger **ECNN:s direktör Wolfgang Götz**. Omkring 4 miljoner vuxna européer (i åldrarna 15–64) bedöms använda cannabis dagligen eller nästan dagligen. Bland de beräknade 160 000 nya önskemålen om behandling för drogproblem som rapporterades 2006 var cannabisanvändare den näst största gruppen (28 procent) efter heroinmissbrukare (35 procent) (figur TDI-2, i).

NARKOTIKAHANDELN: DYNAMISKA MARKNADER KRÄVER DYNAMISKA SVAR

"Narkotikahandeln utvecklas progressivt både till och inom Europa", säger **Wolfgang Götz**. "Olika marknadsinnovationer innebär nu stora utmaningar både för den befintliga kontrollen och för folkhälsostategierna." De innovationer som har störst inverkan är bland annat den ökande inhemska cannabisproduktionen i hela Europa, den tilltagande avledningen och illegala tillverkningen av syntetiska opioider som rapporterats, en blomstrande näthandel som marknadsför "legala droger" och läkemedel samt miljöpåverkan från tillverkningen av syntetiska droger. Årsrapporten är även inriktad på kokainhandeln via Västafrika och det internationella samfundets ansträngningar för att stödja denna region på olika sätt.

Kokainhandeln: Västafrika som ny knutpunkt samt ny aktivitet i Östeuropa

Ungefär en fjärdedel av det kokain som fördes in i Europa 2007 beräknas ha passerat genom **Västafrika** (UNODC, 2008), som under de senaste åren har utvecklats till en viktig knutpunkt för kokainhandeln. Kokain kommer in i Europa via ett antal rutter, och **Västindien** är fortfarande det viktigaste transitområdet. Däremot anses den dramatiska ökningen av handeln via den västafrikanska ruten ha bidragit till att tillgången på kokain har ökat och att priserna har gått ner, samtidigt som **Iberiska halvöns** roll som inträdespunkt för kokain till **EU** har förstärkts. Av de 121 ton kokain som beslagtogs i Europa 2006 beslagtogs 28 procent i **Portugal** och 41 procent i **Spanien**. (Detta kan jämföras med siffrorna för 2005: 17 procent respektive 46 procent.) Under

2006 gjordes 72 700 beslag i Europa, varav över hälften i **Spanien** (58 procent) och 2 procent i **Portugal** (tabellerna SZR-9 och SZR-10).

Även rapporter från den senaste tiden om kokainimport via **östeuropeiska länder (Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Rumänien och Ryssland)** kan förebåda en framväxt av nya handelsrutten. I takt med att kokainanvändningen ökar görs allt större ansträngningar att beslagta drogen. Här spelar Lissabonbaserade MAOC-N (*Maritime Analysis and Operations Centre–Narcotics*) en viktig roll när det gäller transatlantiska leveranser, och nya CECLAD-M i Toulon har inrättats för att inrikta sig på handeln via Medelhavet (*Centre de Coordination de la Lutte Anti-Drogue en Méditerranée*).

Kartläggning av inhemsk cannabisproduktion, ”det stora okända”

En annan tyngdpunkt för årsrapporten är den inhemska cannabisproduktionen i Europa, med rapporter från medlemsstaterna som tyder på att den ”inte längre kan betraktas som marginell”. Cannabisharts (hasch), huvudsakligen från Marocko, har historiskt varit den dominerande produkten i många EU-länder. Men den inhemska produktionen av marijuana har ökat i Europa sedan första hälften av 1990-talet, och i vissa länder rapporteras nu en övergång från hasch till lokalt odlad marijuana. Omkring 2,3 miljoner cannabisplantor beslagtogs i Europa 2006.

De flesta europeiska länder rapporterar nu lokal produktion av cannabis, från småskalig odling för eget bruk till stora plantager för kommersiella ändamål. Lokal produktion är en stor utmaning för brottsbekämpande organ, eftersom ingen gränsöverskridande handel sker och produktionsställena ligger nära konsumenterna och är relativt lätta att dölja. För att åtgärda bristen på data om lokal odling har **ECNN** satt igång en kartläggningsstudie för att bedöma omfattningen av den lokala produktionen av marijuana och dess relativa marknadsandel.

Över 200 psykoaktiva ämnen marknadsförs via Internet

ECNN rapporterar också att över 200 psykoaktiva ämnen nu marknadsförs av näthandlare i Europa, enligt en miniundersökning av 25 näthandlare som gjordes 2008. Många av ämnena beskrivs på ett sätt som antyder att de är ”legala droger” (”legal highs”), men i vissa länder omfattas innehållet av samma lagar som gäller för narkotikaklassade droger och hanteringen kan leda till straff. Med tanke på det blygsamma underlaget ska resultaten tolkas med försiktighet, men de flesta av de identifierade näthandlarna förefaller finnas i **Storbritannien** och **Nederländerna** och till en del även i **Tyskland** och **Österrike**. Rapporter tyder på att antalet återförsäljare via Internet av dessa produkter ökar och att de reagerar snabbt på försök att kontrollera marknaden.

Bland de vanligaste substanserna som säljs som ”legala droger” finns: *Salvia divinorum*; kratom (*Mitragyna speciosa*); Hawaiian baby woodrose (*Argyreia nervosa*); hallucinogena svampar och en rad olika ”partypiller” som säljs som alternativ till ecstasy (MDMA). Huvudingrediensen i syntetiska ”partypiller” påstås ofta vara benzyloperazin (BZP), men pillren kan innehålla många olika växtmaterial eller halvsyntetiska eller syntetiska ämnen. En riskbedömning av BZP som gjordes av **ECNN** ledde till ett rådsbeslut i mars 2008 som innebär att medlemsstaterna har ett år på sig att införa kontrollåtgärder och straffrättsliga bestämmelser för drogen. I vissa länder har även *Salvia divinorum* och/eller dess aktiva substans, *Salvinorine A*, underställts kontrollåtgärder.

ECNN:s ordförande Marcel Reimen säger: ”De som får sin utkomst från produktion, handel och försäljning av illegala droger är kreativa, envisa och redo att utnyttja varje möjlighet att utvidga sin marknad. Det kan vara genom användning av ny teknik eller genom att utnyttja de sociala problemen i vissa utvecklingsländer. Vår politik måste vara lika kreativ om vi ska kunna hålla jämna steg med en marknad i utveckling som inte ägnar många tankar åt kostnaderna för individen, samhället och miljön.”

» » » »

Presenteras i dag: Droger och utsatta ungdomsgrupper

Medlemsstaterna prioriterar i allt högre grad "utsatta grupper" i sin narkotika- och socialpolitik för att minska risken för potentiella narkotikaproblem där det är mest sannolikt att de uppkommer. Det krävs dock fler insatser för att leva upp till dessa goda föresatser. ECNN hävdar i en granskning av frågan som presenteras i dag att vissa utsatta ungdomsgrupper (exempelvis barn på vårdinstitutioner, hemlösa ungdomar och ungdomar som slutar skolan i förtid eller skolkar) löper större risk att börja använda droger tidigt än mer välanpassade ungdomar och kan snabbare hamna i ett problemmissbruk av droger. Kunskap om profilerna för dessa utsatta grupper och om var de finns kan vara en viktig startpunkt för strategier och insatser för narkotikaprevention. Narkotikamissbruk kan vara bara ett av många beteenden som uppträder i utsatta grupper, vilket innebär att narkotikapolitiken måste hantera ett brett spektrum av sociala faktorer som kan förvärra, disponera för eller påskynda hälsoproblem i dessa grupper. I dagens granskning ligger tyngdpunkten på exempel på bästa metod.

En sammanfattning på 23 språk finns på <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Anmärkningar: De data som presenteras i *årsrapporten 2008* hänför sig till 2006 eller till senast tillgängliga år.

Figurer och tabeller som nämns i detta pressmeddelande finns i *statistikbulletinen 2008* på

<http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Information om och länkar till alla *Årsrapporter* och tillhörande material i form av pressmeddelanden, tjänster och evenemang finns på: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) <http://www.hbsc.org>